

06

Esports

L'inici de l'esquí al pla de Bacies

L'esquí a la dècada dels 40 de segle passat

Al pla de Bacies, amb el nom genèric de la Bòfia, així s'identificava tota la muntanya, és on es va iniciar l'esquí a la serralada del Port del Comte, amb excursions esporàdiques del Centre Excursionista del Bages, anteriors al 1936. Durant el període de la Guerra Civil van quedar estroncades les iniciatives esportives o excursionistes de la joventut i no trobem una nova incursió en l'esquí fins al novembre de 1939, en què

una colla de Solsona, amb militars destinats a la ciutat, fan una excursió fins al pla de Bacies. Aquestes iniciatives es reprenen ja d'una manera continuada a partir de l'11 de febrer del 1940, dia de la Mare de Déu de Lurdes, cada diumenge (data molt concreta recordada per una de les pioneres de l'esquí de la comarca). A partir d'aquest començament s'aniria practicant l'esquí a la Bòfia, fins als nostres dies.

Com en qualsevol altra activitat, sempre hi ha un grup de gent entusiasta que, amb el seu afany de transmetre les seves sensacions o de potenciar-les, la promouen i l'estenen. El capdavanter, sens dubte, de la promoció de la muntanya com a centre per a la pràctica de l'esquí va ésser en Pau Serra Forn, en Pauet Serra. Entusiasta de la muntanya, en va comprar una part als ducs de Medinaceli, i tot seguit va promoure la formació d'un club d'esquí, que, com a iniciadors, a part d'ell mateix hi participaven en Camil Call, en Florenci Mosella, l'Ignasi Font, la Maria Pera, i l'Angeleta Bertran.

El xalet del Pauet en construcció, a la dècada de 1940

La pràctica de l'esquí es va anar desenvolupant en els anys següents, al mateix temps que es construïa el "xalet" del Pauet. La compra de tot un seguit d'esquís que estaven al mateix "xalet" va facilitar la pràctica de l'esquí. A principis dels anys 60 es va construir prop del xalet-refugi, el xalet particular del Kobar, amant de l'esquí nòrdic, i que durant molts anys va ser assidu de l'esquí a la zona.

L'esquí anava guanyant tècnica, sempre damunt uns esquís de fusta i amb unes fixacions que anirien evolucionant amb els anys. El material i la roba d'esquí que s'utilitzava en els inicis eren realment precaris des de la perspectiva actual: els esquís de fusta es

Descans al peu del xalet, amb l'equipament del moment

complementaven amb tota una variació de fixacions, la funció de les quals no era altra que subjectar el peu a l'esquí, sense cap tipus de seguretat pel que fa a la protecció contra accidents que portessin a doblegades o trencades d'ossos. Alguns dels esquís es van fabricar de manera artesanal, copiant els més corrents, que eren els Poll-Puig. Quant a fixacions, podien tractar-se de les més primitives, que tan sols eren una lligada de la puntera mitjançant una corretja que travessava el mateix esquí, o bé les més corrents, que eren derivades de les Huitfeldt, i també podien ser les conegudes com les *de cable*; totes facilitaven l'acció d'aixecar el taló de l'esquí per obtenir el màxim de comoditat al caminar i patinar per llocs plans. A les baixades es podien fixar per la part del darrere per tal que la bota i l'esquí quedessin més solidaris per així poder transmetre amb més facilitat la força de la cama i del peu a l'esquí, i, d'aquesta manera, forçar el gir cap a una o altra banda segons la pressió que es fes amb un o altre peu. La tècnica es va arribar a depurar fins a la rotació, de clara influència francesa; mai es va arribar a practicar l'estil "telemark", basat en la flexió del genoll tenint la talonera lliure per facilitar els viratges.

Xalet d'en Kobar, a tocar del refugi del pla de Bacies

La propaganda per a la "promoció turística" de l'època la trobem ben reflectida en un fullet. Transcrivim els textos perquè donen una clara idea de l'entusiasme amb què es veia la muntanya:

NIEVE EN "EL PORT DEL COMTE"

Nuevas y grandiosas pistas para los DEPORTES DE INVIERNO se ofrecen a los esquiadores y montañeros. "PORT DEL COMTE" posee las más extensas pistas, la mayor cantidad de nieve y la mayor duración por su gran altura. En Cataluña y en España ningún otro lugar podrá competirle.

VÍAS DE COMUNICACIÓN.

EN CARRETERA DESDE BARCELONA. Por Manresa Solsona Coll de Junc (Km. 23 de la carretera de Solsona a San Lorenzo de Manresa) y 6 Km. de pista particular hasta el Refugio. Total 140 Km.

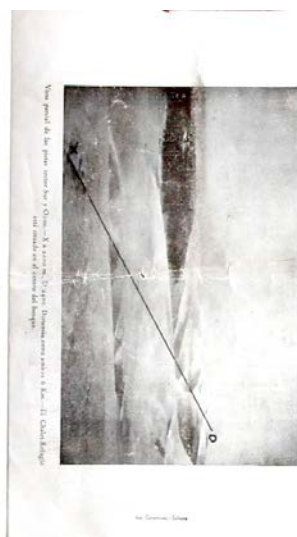
COMBINACIONES EN FERROCARRIL. Las nuevas estaciones de Batet de Solsona de las 8 y 13 horas (suprimido el de las 15), enlazan diariamente (excepto los Domingos) con los coches de Junc de las 8 y 17 horas de Manresa-Solsona. Segundo a una altura a las 10 y 19 horas respectivamente.

DE SOLSONA AL CHALET-REFUGIO (48 Km.) Las Martes y Viernes a las 11 horas coche de Junc de Solsona a San Lorenzo que Coll de Junc a 8 Km. del Chalet.

En Solsona y Manresa abundante servicio de taxis.

PARA IR Y REGRESAR EN EL MISMO DÍA. Salidas en el día de las 6 de Barcelona y alquilando un taxi en Manresa se llega al Refugio a las 10,30 pudiendo regresar en el tren que llega a las 21 a Barcelona. (Esta combinación, en grupos de 5 o 6, importa unas 100 ptas. por persona).

PARA INFORMES Y DETALLES
VIAJES IBERIA S. A.
Rbla. Espana, 22 - BARCELONA - Teléfono, 13466.

NIEVE
EN EL
"PORT DEL COMTE"

Nuevas y grandiosas pistas para los DEPORTES DE INVIERNO, se ofrecen a los esquiadores y montañeros.

"PORT DEL COMTE" posee las más extensas pistas, la mayor cantidad de nieve y la mayor duración por su gran altura. En Cataluña y en España ningún otro lugar podrá competirle.

CHALET-REFUGIO situado a 2050 metros, 30 Km. de pistas entre los 1700 y 2400 metros.

Un verdadero desierto de Nieve, sin barrancos ni pasos de peligro.

Distan de Barcelona solo 140 Km. y 75 de Manresa.

NIEVE
EN EL
"PORT DEL COMTE"

Nuevas y grandiosas pistas para los DEPORTES DE INVIERNO, se ofrecen a los esquiadores y montañeros.

"PORT DEL COMTE" posee las más extensas pistas, la mayor cantidad de nieve y la mayor duración por su gran altura. En Cataluña y en España ningún otro lugar podrá competirle.

Fullet de propaganda

CHALET REFUGIO situado a 2050 metros. 30 Km2 de pistas entre los 1700 y 2400 metros. Un verdadero desierto de Nieve, sin barrancos ni pasos de peligro. Distan de Barcelona sólo 140 Km. y 75 de Manresa. Desconocida esta mañana por falta de vías de comunicación, hoy se llega en **coche-turismo y en ómnibus** hasta el mismo Refugio. La grandeza y belleza de su panorama, paisaje y colorido lo convierten en el mejor mirador de Cataluña. Desde el comedor del Refugio se domina Montserrat, el Tibidabo, el perfil del mar, etc., etc. Al ofrecer y abrir el Chalet-Refugio y pistas al público, sólo se desea dar a conocer este grandioso y bello lugar. Lo reducido del Chalet-Refugio, 30 camas, no permite hacer propaganda ni menos señalar engaño. El atractivo y entusiasmo de cuantos lo visitan es nuestra mejor afirmación. Para pernoctar en el Refugio grupos numerosos y en fechas señaladas, se ruega, encarecidamente, avisen con anticipación. Comida sana y abundante, pensión muy económica. Comodidad sin lujos. Semanalmente se darán los partes por la **Radio** y en **Viajes iberia, S.A.**, de la cantidad y estado de la nieve. La verdad más rigurosa será nuestra norma. Para informes telefónicos en Solsona, **Café Sport**, teléf. nº 19. **Quien sea amante de estos deportes y de la montaña, no dude en visitarlo.**

L'apartat de les comunicacions per arribar a la muntanya també és interessant:

COMBINACIONES EN FERROCARRIL

Los trenes eléctricos de Barcelona a Manresa de las 6 y las 13 horas (suprimido el de las 15), enlazan diariamente (excepto los Domingos) con los coches de línea de las 8 y 17 horas de Manresa-Solsona, llegando a esta última a las 10 y 19 horas respectivamente.

DE SOLSONA AL CHALET-REFUGIO (28 Km). Los Martes y Viernes a las 15 horas coche de línea de Solsona a St. Lorenzo (por Coll de Jou a 6Km del chalet). **En Solsona y Manresa abundante servicio de taxis.** PARA IR Y REGRESAR EL MISMO DÍA Saliendo en el tren de las 6 de Barcelona y alquilando un taxis en Manresa se llega al Refugio a las 10,30; pudiendo regresar en el tren que llega a las 21 a Barcelona. (Esta combinación, en grupos de 5 o 6, importa unas 100 ptas. por persona).

L'ambient d'esquí i del xalet queda reflectit en aquestes fotografies.

Un dia d'esquí a la Bòfia no era com avui l'entendem: s'anava a missa de 6, les noies havien de portar faldilles, que després es canviaven per pantalons, es feia el viatge amb el Tonet de Berga, el Pere Mas (Carnisser Nou) o amb el camió del Bertran fins a coll de Jou o el "primer xalet", i des d'allí, a peu, es pujava fins al "xalet de dalt". Per al transport del material es va adaptar un trineu que era arrossegat per una mula, que va facilitar el subministrament de l'equipament, queviures i altres estris que eren necessaris al xalet des de la punta del Pla fins al refugi.

Vehicle tot terreny d'accés al refugi, provinent de la guerra d'Abissínia (Pavessi)

Travessa del Pla per arribar al refugi

Trineu, que tibat per mules, servia per l'aprovisionament de material al xalet, durant l'època de neu.

tal com era conegut, va facilitar el transport per la zona del pla de la Bòfia, ja que el gruix de neu que trobava en els desplaçaments no li suposava cap dificultat.

Durant el matí, a part de la caminada des de les Costes, el primer xalet o des de coll de Jou, les "esquiades" que es realitzaven eren passejades i els desnivells que es baixaven no acostumaven a ser de gran magnitud: es dinava i s'aprofitaven les primeres hores de la tarda per tornar a fer una altra esquiada pel Tub, situat darrere el xalet o fins al "forat de la Bòfia", i,

El Pauet Serra va adquirir un vehicle de la marca Pavesi, italià, que procedia de la guerra d'Abissínia. Era un tractor adaptat perfectament per a circular per les sorres del desert. El va adquirir a uns italians, de nom Barrachini, que també varen vendre a Solsona molts camions de la mateixa procedència, molt resistents i potents i de gran capacitat de càrrega, amb la particularitat que el diferencial del darrere es podia fixar i com a conseqüència no patinaven les rodes. El "Pavesi",

Competició (1954)

1943

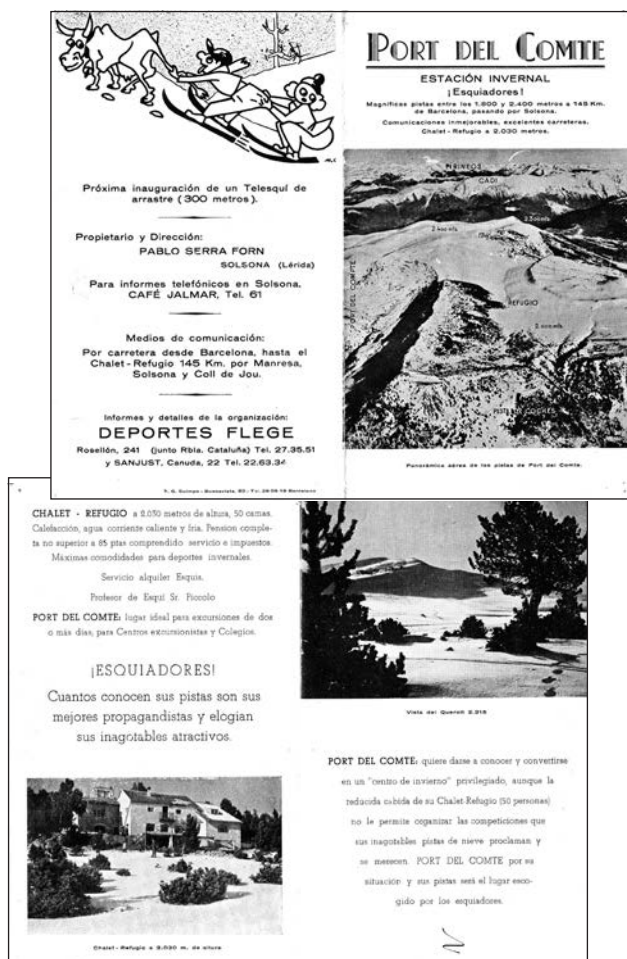
esporàdicament, fins al Padró o l'Estivella. Encara que això era l'habitual, trobem documents gràfics que ens mostren competicions de "gran nivell" davant mateix del xalet. També en portada de la revista Solsona (any IV, núm. 69, del 15 de febrer del 1954) hi trobem l'anunci d'una competició inclosa dins el calendari de la Federació Catalana d'Esquí, i si transcrivim la notícia de l'interior hi podem llegir:

Romà Sales, Antoni Mas, Josep Maria Roca, en una competició a la Molina, com a corredors del Club d'Esquí Port del Comte de Solsona. (Any 60)

LAS PISTAS DE PORT DEL COMTE

En una de las últimas estribaciones de los Pirineos y a 30 Km. de Solsona, se hallan las formidables pistas esquiables de La Bofia y Port del Comte. El desnivel de estas pistas va de los 1.800 metros a los 2.400 metros en periodos normales. La nieve alcanza regularmente un espesor de 20 a 40 centímetros. El día 21 de los corrientes, van a recibir el bautismo oficial deportivo con una interesante prueba de fondo que ha sido incluida en el Calendario de la Federación Catalana de Ski de la temporada 1953-1954. A dicha competición que es patrocinada por el Club Bages de Manresa, es muy probable que participen, además, el Club Núria, C.E. de C., Club Montañés Barcelonés y Club La Bófia, con los esquiadores locales Picolo, Casasayas, Freixas y Albertito Quintá. Las pistas del Port del Comte que como antes hemos dicho tienen junto a sus inmensas bellezas naturales, el atractivo de poder practicarse toda clase de deportes de nieve, han sido poco concurridas hasta el presente por la falta de confort. No obstante, después de la guerra de Liberación y principalmente en estos últimos años, a marchas aceleradas se han modernizado completamente. A 2030 metros se halla el chalet refugio capaz para 50 personas bien acondicionadas y a todo confort, estando ya en proyecto la construcción de un segundo hotel. El día 21, también tendrá lugar la inauguración de un teleski de arrastre. Las pistas del Port del Comte se hallan a 6 Km. de la carretera a San Lorenzo de Morunys y unidas a ella también con una buena carretera.

Fullet de propaganda dels anys 50

Un càlcul aproximat dels quilòmetres que un assidu a l'esquí esquiava en una temporada a la Bòfia equivaldria al que realitza un esquiador en un dia i mig a l'estació actual del Port del Comte.

Mentre va estar en funcionament el xalet, durant l'estiu també s'utilitzava per a passar-hi uns dies de descans.

El Pauet Serra, el Joan Moreno i el Gil Freixes van anar a la inauguració del remuntador de la Molina el 28 de febrer del 1943 per a veure les seves possibilitats; era el primer remuntador que es muntava a Espanya.

L'any 1954 es va muntar un arrossegador format per un motor que mitjançant un reductor feia girar un cable sense fi. El cable es va adquirir a Andorra, però al passar per la duana va quedar confiscat. En aquell moment, en Josep Serra, germà del Pauet, era l'alcalde de Solsona i ben fidel al *Movimiento*, i per això es va poder solucionar l'absurd; es va recuperar el cable i es va poder muntar l'arrossegador.

A l'octubre de 1959 es creava de nou el Club d'Esquí Port del Comte a Solsona. El seu primer president va ser en Joan Muntaner i la vicepresidenta Mercè

Augé. El club seguiria promovent l'esquí a la muntanya, organitzant competicions i excursions durant l'època d'hivern. Representants d'aquest club van participar a la Molina en una competició organitzada per "Educación y Descanso".

A part de l'estació de la Molina, varen anar apareixent noves estacions ja amb remuntadors mecànics ben equipats per l'època. Baqueira obria les seves pistes el 1964, Formigal el 1965, Espot i la Masella el 1967. Amb la proliferació de vehicles particulars, la gent va decidir-se cada cop més a anar a esquiar a Andorra i això va fer que l'esquí a la Bòfia s'anés abandonant. Com a punt d'excursió amb esquís va anar perdurant fins que es va posar en funcionament, el desembre de 1973, l'estació Port del Comte.

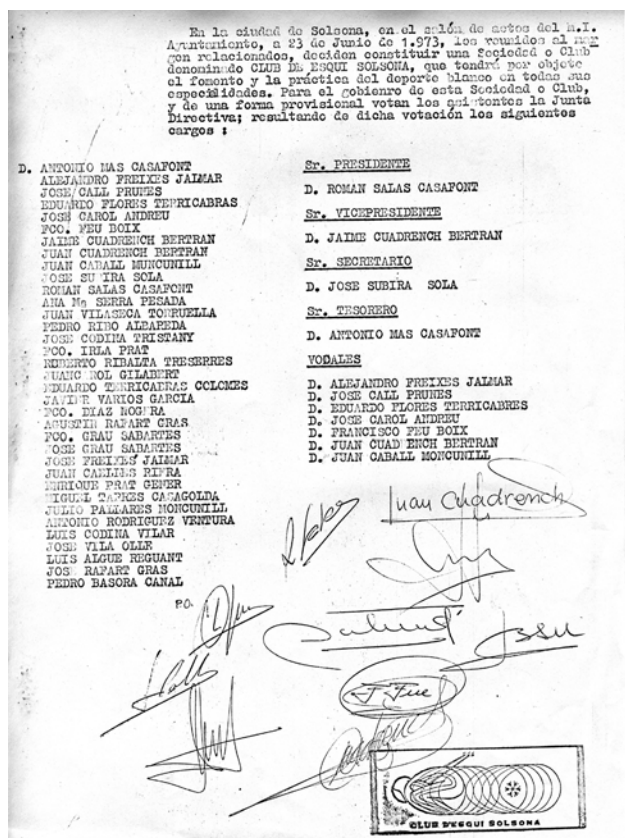
Escut del Club d'Esquí Port del Comte (1941)

Cartell de la competició que s'havia de celebrar a les Morreres i que finalment es va realitzar a la zona de xalets de l'actual urbanització del Port del Comte. Al desembre del mateix any s'inauguraria l'estació. Cartell: Manel Casserras

Encara a principis de l'any 1973 es va organitzar una competició a dalt del Pla, el "1r Descens de les Morreres", que s'havia de celebrar el dia 18 de febrer a les pendents que donen de cara al xalet, però una nevada va impossibilitar l'accés al Pla, i es va haver de traslladar la competició a la zona de xalets de la urbanització del Port del Comte, on ja s'hi arribava gràcies a l'obertura de la carretera que donaria accés a l'estació a la següent temporada. Aquesta "competició" va animar els aficionats que hi varen participar i a més gent amants de l'esquí a crear el Club d'Esquí Solsona, que ja tindria un enfocament de l'esquí diferent, ja que ja es comptaria amb l'equipament d'una estació moderna que s'acabava d'inaugurar. El nou club va organitzar durant moltes temporades un dinar d'estiu al pla de la Bòfia en recordança als inicis de l'esquí. El seu primer president va ser el Romà Salas i Casafont. Però a partir d'aquí aquesta ja seria una altra història.

Jaume Cuadrench i Bertran

Acta de constitució del Club d'Esquí Solsona (23 de juny de 1973)

Celebració del dia del Club d'Esquí Solsona a l'entorn del Xalet del Pauet (estiu de 1981)

El meu agraïment a Antònia Prunés, Mercé Augé, Miquel Jounou, Maite Solà, Antoni Mas, Lola Casafont, Gil Freixes i Pere Casserras pels records d'una altra època que em van ajudar a escriure aquest recull de l'esquí a la Bòfia, publicat amb motiu de la Caminada Popular de Canalda 2005.

Les fotografies les han facilitat: Joan Augé, Josep Dalmau, Antoni Mas, Gil Freixes i germans Cuadrench.